

pop op plein,
hinder of fijn?

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Hoe hinderlijk zijn voor de buurt-
bewoners de op het Wilhelminaplein
georganiseerde evenementen, in relatie
tot verder als hinderlijk ondervonden
elementen?

Hoofdafdeling Onderzoek en Statistiek
van de dienst Bestuursondersteuning
Gemeente Eindhoven.

Samenstellers:
Kees van der Hoeven
Puk van Tuijl

Eindhoven, juni 1989

Samenvatting

In dit onderzoek is de overlast als gevolg van de op het Wilhelminaplein gehouden evenementen geanalyseerd. De opdracht om dit te onderzoeken kwam voort uit de wens van de gemeente om, na klachten van bewoners over de evenementen, zich een beeld te vormen van de mate van overlast die de verschillende evenementen met zich meebrachten.

Om een goed beeld te vormen van de specifieke overlast als gevolg van de pleinevenementen worden ze vergeleken met andere vormen van overlast die bewoners van het gebied de Bergen-Vonderkwartier zoal kunnen ondervinden. Bovendien zijn, waar mogelijk, vergelijkingen gemaakt met ander onderzoek. Als zodanig zijn uit dit onderzoek ook algemene conclusies omtrent de hinder in een woonbuurt te trekken.

Vooraf zijn de opzet van het onderzoek en consequenties van de uitkomsten besproken in een overleggroep van gemeente (politie, stadsontwikkeling, milieu, onderzoek) en belanghebbenden (buurtcomité, horeca). In dit overleg zijn een aantal normen overeen gekomen van wat we nu als "veel" dan wel als "weinig" overlast zouden willen bestempelen, en in welke richting beleid wenselijk is.

Uit het onderzoek blijkt dat de evenementen op het Wilhelminaplein slechts zeer plaatselijk als hinder worden ervaren. In dat opzicht is het vergelijkbaar met andere bronnen van hinder elders in de wijk de Bergen-Vonderkwartier, zoals het casino in de Mauritsstraat, bepaalde café's en coffeeshops, specifieke verkeerssituaties en sluipt-verkeersroutes, en bepaalde bouwactiviteiten.

Uit de gehouden enquête blijkt dat maximaal 100 personen veel hinder van een op het plein gehouden popconcert ondervinden. Dat is 20% van de bewoners in de naaste omgeving van het plein; het hinderpercentage ligt, uiteraard, direct aan het plein het hoogst, en wel 35%. In het licht van de vooraf gestelde norm houdt dat in dat voor zulk soort evenementen op het Wilhelminaplein in de regel een vergunning dient te worden verleend; wel is het zo dat de uitkomst erop duidt dat enige maatregelen gewenst zijn, met name lijkt bewaken van het afgesproken geluidsnivo uitkomst te zullen brengen.

Andersoortige hinder dan lawaai komt bij de pleinevenementen nauwelijks voor. Bij het salsafestival en de studentenintroductiemiddag

op het plein was er minder overlast dan bij de popconcerten; bij het jazzfestival was de overlast nog minder; tegen Koninginnedag-activiteiten maakt vrijwel niemand enig bezwaar.

In het gehele gebied de Bergen-Vonderkwartier uitte ca. 20% van de bewoners een duidelijk positief oordeel (rapportcijfer 8 of hoger) over de dit jaar gehouden evenementen; het aantal personen dat geen mening had of het gebeuren zich niet meer herinnerden varieert van ca. 25 à 50% rond het Wilhelminaplein tot 75% in het verderafgelegen deel van de wijk; het aantal negatieve beoordelingen varieert van maximaal 30% onder de bewoners van het Wilhelminaplein tot duidelijk minder dan 5% in de verderafgelegen delen.

In elk deel van het gebied en voor elk evenement blijkt het aantal personen dat het gebeuren afkeurt kleiner te zijn dan het aantal dat het positief waardeert. Daaruit volgt dat zelfs voor het meest controversiële gebeuren (de popconcerten) ook onder de bewoners van het Wilhelminaplein zelf het aantal personen dat erover klaagt kleiner is dan het aantal liefhebbers.

1. Inleiding

Dit rapport brengt verslag uit van een onderzoek naar de vormen van overlast die bewoners van de buurt de Bergen-Vonderkwartier zoal ondervinden, in het bijzonder hoe groot de hinder als gevolg van de op het Wilhelminaplein georganiseerde evenementen is. Aanleiding tot het onderzoek waren de klachten van buurtbewoners, met name als er popconcerten gehouden werden. Opdrachtgever van het onderzoek was de politie, die bij de advisering omtrent het verlenen van vergunning graag meer inzicht had in de mate van overlast die de evenementen de buurt bezorgen.

Het onderzoek is opgezet in samenspraak met een overleggroep. In deze groep zaten enerzijds van gemeentewege vertegenwoordigers van politie, milieu, stadsontwikkeling en onderzoek, en anderzijds een vertegenwoordiger van het buurtcomité (in zekere zin de representant van de klagende bewoners) en van de horeca (die veelal organisator-stimulator van de evenementen is).

Beperkte de feitelijke onderzoeksvraag zich tot de meting van hinder als gevolg van de evenementen in de directe omgeving van het Wilhelminaplein, toch is het onderzoek in een wat ruimer kader geplaatst: namelijk om alle soorten van hinder in meer algemene zin in de wijk Bergen-Vonderkwartier te meten.

We hebben voor deze ruimere probleemstelling gekozen, omdat:

- de hinder als gevolg van de pleinevenementen pas goed kan worden beoordeeld in relatie tot allerlei andere soorten van hinder die in de woonomgeving kunnen voorkomen;
- het vermoeden werd geuit dat er ook in een gebied, groter dan de directe omgeving waar het geluid van de evenementen doordringt, andere hinder dan geluidshinder ondervonden wordt.

Het onderzoek is uitgevoerd door ruim 300 personen te enquêteren.

In dit rapport geven we de uitkomsten van die enquête. Hinder in algemene zin in gebied de Bergen-Vonderkwartier staat in §4 beschreven; de specifieke bevindingen omtrent de evenementen op het Wilhelminaplein staan in §5.

Maar eerst komen nog enkele algemene zaken aan de orde. Een belangrijk element bij dit onderzoek was de normering van het begrip hin-

der. Daarover in §2 meer. De definitie van het onderzoeksgebied en enige bewonerskenmerken staan vervolgens in §3.

2. Een norm voor acceptabele hoeveelheid hinder

Een cruciale uitkomst van het onderzoek is: het percentage van de bewoners dat te kennen geeft een onacceptabele hoeveelheid hinder te ondervinden van de op het Wilhelminaplein gehouden evenementen. Maar welke uitkomst kunnen we daarbij als "veel" dan wel "weinig" hinder kwalificeren?

Vooraf is met de overleggroep getracht hier omtrent het een en ander af te spreken. Dit om te voorkomen dat, wat de onderzoeksuitkomst ook zou zijn, de verschillende partijen elke uitkomst zouden kunnen interpreteren als een blijk van hun gelijk.

Het bepalen van een norm vooraf was geen gemakkelijke zaak. Er zijn weinig aanknopingspunten elders. De problematiek bij het verlenen van een vergunning voor zulk soort evenementen wordt overal toch weer anders benaderd. In de ene gemeente is het een zaak van milieu, elders van politie; soms zijn er geluidsnormen (aantal decibels), soms afspraken over tijdsduur. Bij de de evenementen op het Wilhelminaplein was overeengekomen: een maximaal geluidsnivo van 90 decibel op 20 meter afstand, en uiterlijk om 23.00 uur sluiting. Er zijn ons echter nauwelijks enige normen of resultaten bekend omtrent percentage hinder dat omwonenden zouden mogen ondervinden.

De overleggroep van gemeente, buurtcomité en horeca is tot de volgende consensus gekomen:

1. Ondervindt minder dan 20% van de bewoners in de directe omgeving van het Wilhelminaplein veel hinder van de georganiseerde evenementen, dan spreken we hier van een (voor een paar keer per jaar) acceptabele hoeveelheid ongemak;
2. Ondervindt meer dan 33% veel hinder, dan is er sprake van erg veel overlast.

Wat betreft consequenties voor het verdere beleid is als richtlijn gesteld:

3. Bij een uitkomst van minder dan 20% komt het niet meer toestaan van evenementen als beleidsbeslissing niet in aanmerking; aan de hand van de analyse van de onderzoeksresultaten worden mogelijk andere maatregelen genomen;
4. Bij een uitkomst van meer dan 20% moet er wat aan de overlast gedaan worden; bij een uitkomst boven de 33% wordt de optie van opheffen van bepaalde evenementen niet uitgesloten.

In deze formulering dient een tweetal begrippen nader omschreven te worden:

- "directe omgeving": het zgn. primaire gebied van geluidsoverlast, dit zijn de adressen in een straal van ongeveer 175 meter rond het plein; voor details zie §3.
- van "hinder" is sprake als: de respondent een Wilhelminapleinevenement bij vraag 1 van de enquête noemt (zgn. spontaan geuite hinder), of het bij vraag 2 aanduidt met de kwalificatie "veel hinder" (enquêteformulier: zie bijlage 1).

Bij deze normering vooraf zijn de volgende overwegingen meegenomen:

- Het Wilhelminaplein is een zekere functie toebedeeld van verlevendiging van woon- en leefsituatie in het rehabilitatiegebied de Bergen; destijds is de afspraak gemaakt dat het aantal evenementen waar sprake kan zijn van overlast tot maximaal 6 per jaar beperkt blijft; gelet op het incidentele karakter van de evenementen lijkt hier de norm van 20% op zijn plaats;
- Gezien het grote aandeel studenten en kamerbewoners in het gebied is een aandeel van 33%, al is het nog veel minder dan de helft van de bewoners, toch duidelijk als "veel" te kwalificeren.

3. Gebiedsafbakening en bewonerskenmerken

Het gebied de Bergen-Vonderkwartier is in drie deelgebieden verdeeld. Dat zijn:

Gebied A: de woningen aan het Wilhelminaplein; het betreft ruim 30 adressen;

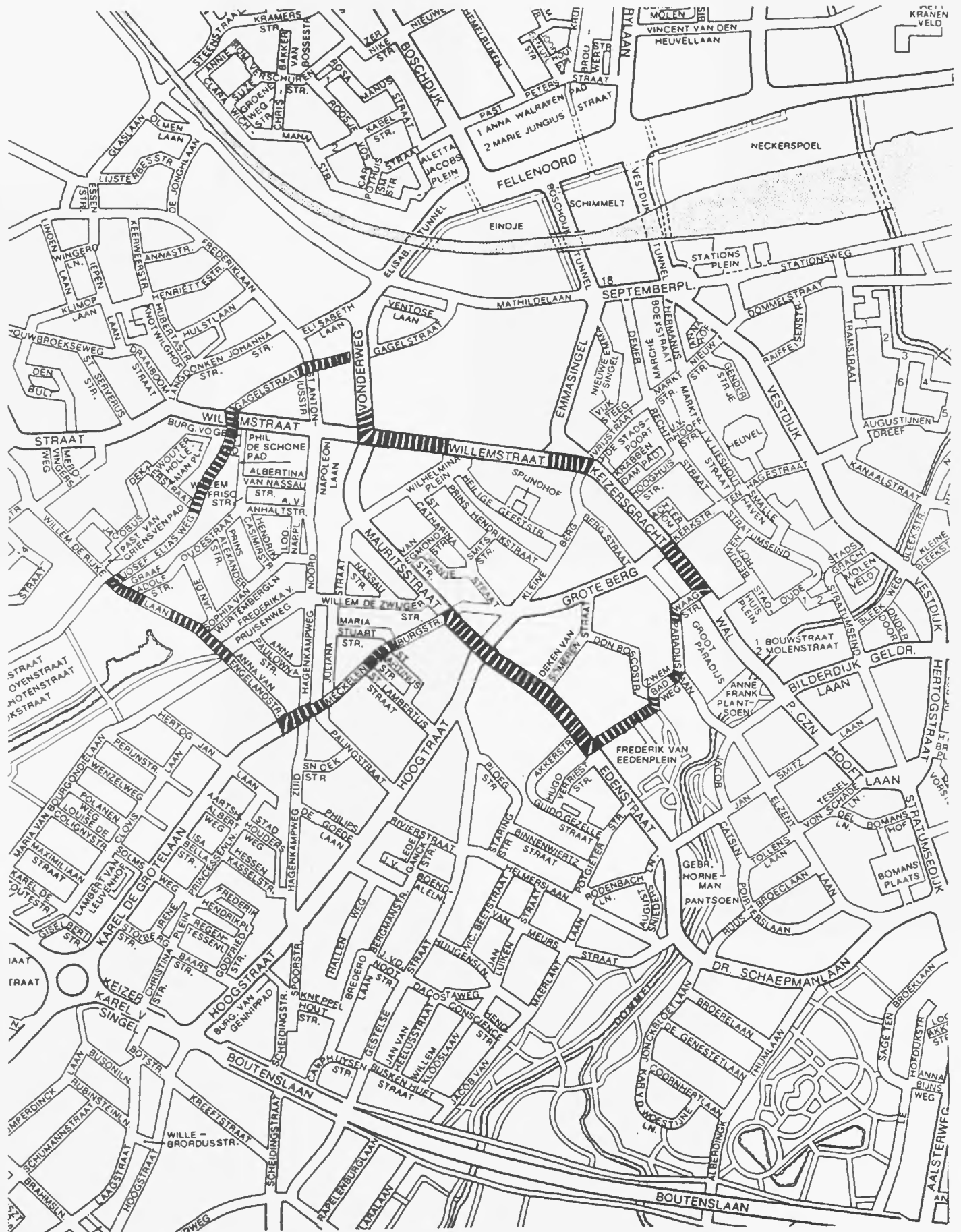
Gebied B: de woningen in de omgeving van het plein, waarvan verondersteld mag worden dat het geluid van de evenementen er nog goed te horen is; dit gebied is door de Milieudienst afgebakend als zijnde de woningen die van de pleinevenementen een gevelbelasting van maximaal 10 decibel lager hebben dan de woningen op het Wilhelminaplein; het betreft de aan het Wilhelminaplein grenzende delen van de Willemstraat, Julianastraat, Prins Hendrikstraat, Heilige Geeststraat, Mauritsstraat en St Catharinastraat; in totaal zijn het ruim 100 adressen;

Gebied C: het restgebied de Bergen-Vonderkwartier; begrenzing wordt gevormd door: Gagelstraat, Eliasweg, Willem de Rijkelaan, Anna van Engelandstraat, Mecklenburgstraat, Edenstraat, Zwembadweg, Wal en Keizersgracht; al met al zijn dat ca. 1050 adressen.

Feitelijk draait het om gebied A+B. Dit, de directe omgeving van het Wilhelminaplein, is de primaire zone van geluidsoverlast. In dit deel hebben we alle bewoners met een enquête benaderd; althans: alle bewoners die er ten minste een jaar wonen, de overige achtten we niet relevant voor het onderzoek omdat ze niet alle het afgelopen jaar gehouden evenementen zouden kunnen beoordelen.

Het restgebied C is gezien de probleemstelling minder belangrijk; hier zou eigenlijk geen geluidshinder van de evenementen ondervonden kunnen worden. Toch hebben we ook dit gebied bij het onderzoek betrokken, omdat er hier mogelijk toch wel andere vormen van hinder (verkeer, vandalisme) als gevolg van de evenementen ondervonden worden. Bovendien kan hier de appreciatie voor de op het plein georganiseerde wijkactiviteiten gemeten worden.

We geven nu enige kenmerken van de bewoners (zie noot 1) van het totaalgebied de Bergen-Vonderkwartier (A+B+C).

Het totaalgebied omvat circa 1175 adressen, waar 3350 personen gehuisvest zijn.

Ruim 60% van de adressen wordt door als alleenstaand geregistreerden bewoond; die adressen zijn op te splitsen in:

- (a) 30% met één bewoner,
- (b) bijna 15% met twee alleenstaanden (die mogelijk wel één huishouden voeren),
- (c) bijna 20% met drie of meer alleenstaanden op het adres, waarbij 5% gevormd wordt door huizen met maar liefst 7 of meer alleenstaanden;

De overige 40% van de adressen bevat één (of soms meer) gezin(nen), en wel opgesplitst in:

- (d) bijna 30% met een gezin, met of zonder kinderen, maar zonder andere inwonenden die niet tot het gezin behoren,
- (e) bijna 10% met een gezin plus anderen (b.v. studentenhuys met 1 echtpaar, of samenwonende gescheidene met kind, of echtpaar met 1 student op kamers, etc.),
- (f) incidenteel (1%) met meer dan één gezin op het adres, plus veelal nog andere alleenstaanden.

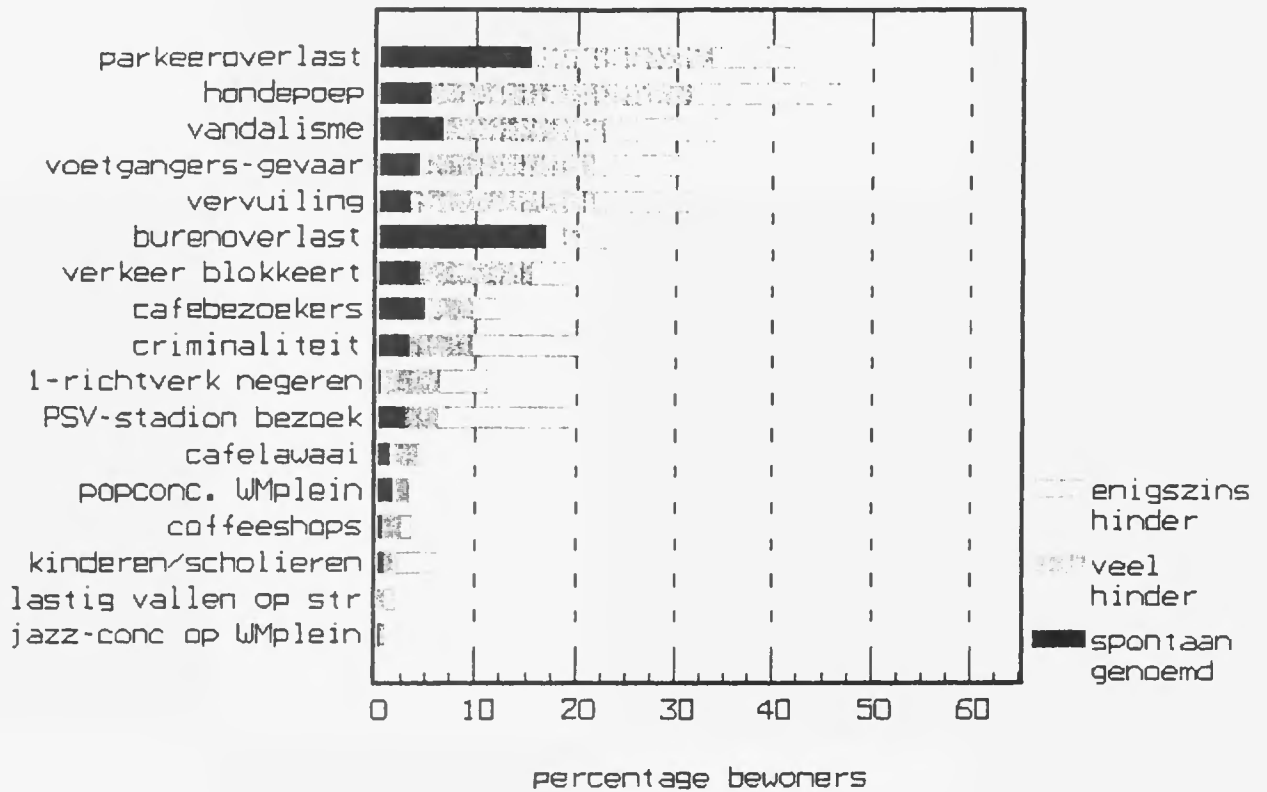
Veel van de bewoners wonen er relatief kort; 33% is korter dan één jaar op het adres geregistreerd. Met name gaat het dan om het relatief grote groep kamerbewoners en studenten, die veelal deel uitmaken van de groepen (c), (e) en (f). In verhouding zijn die in gebied A en B veel sterker vertegenwoordigd dan in gebied C.

Het onderzoek richtte zich op personen/huishoudens die er ten minste één jaar woonden. Voor enquêtering bleven over: de (bewoonde) adressen met ten minste één persoon met woonduur ≥ 1 jaar. Dat waren er (zie noot 2):

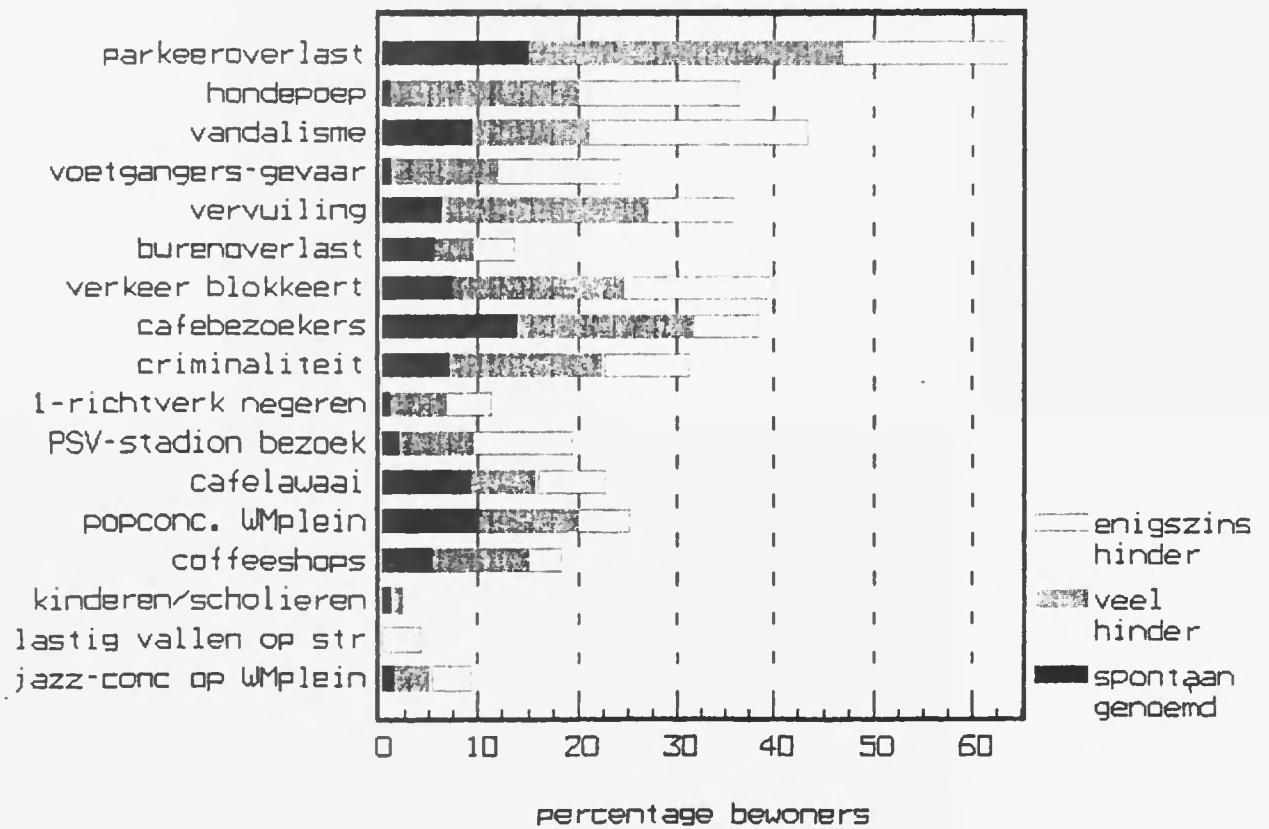
- gebied A: ca. 20 adressen (relatief veel adressen aan het Wilhelminaplein, horecavestigingen e.d., hebben geen bewoners en vielen af), of wel ca. 45 personen/huishoudens (zie noot 3);
- gebied B: ca. 100 adressen, ca. 160 personen/huishoudens;
- gebied C: ruim 800 adressen met ca. 2250 personen in 1500 huishoudens.

Gebied A en B zijn integraal geënuquêteerd, en C is steekproefsgewijs benaderd. Voor details over steekproef, respons en ophoging van de enquête-uitkomsten leze men bijlage 1.

hinder: totaal onderzocht gebied A+B+C

hinder: directe omgev. Wilhmplein (A+B)

4. Algemene uitkomsten: Hinder in wijk de Bergen-Vonderkwartier

In de enquête hebben we allereerst gevraagd of er bepaalde overlast in de buurt was die de ondervraagde spontaan wist te noemen. Daarna is een lijst van mogelijke bronnen van hinder voorgelegd. De geënquêteerde kon aangeven of hij/zij er veel of enige last van ondervond. Deze lijst is opgesteld aan de hand van de door de buurt gemelde klachten en bekende vormen van algemene en buurtspecifieke overlast.

Voor elk van de op de lijst voorkomende items is de er zodoende 4 mogelijke nivo's van hinder gemeten:

- spontaan genoemde hinder (enquête vraag 1),
- veel hinder (enq. vraag 2)
- enigszins hinder (enq. vraag 2)
- geen hinder (niet bij vr. 1 of 2 genoemd)

De eerste twee categorieën is wat we hier verder "hinder" hebben gedefinieerd.

We geven nu eerst een overzicht van de mate waarin men in de buurt hinder ondervindt van de in de lijst opgenomen hinderbronnen. De items zijn gerangschikt in volgorde waarin ze in gebied A+B+C het meest als hinder genoemd werden. Gedetailleerde cijfers staan in tabel 1 van bijlage 2, die tabel staat in deze paragraaf samengevat in figuur 1.

Enkele vormen van spontaan genoemde hinder waren overigens niet precies bij een van de in de lijst genoemde items onder te brengen. Die komen later in deze paragraaf aan bod.

1. Hinderlijk parkeren.

Als meest genoemde hinderbron kwam de parkeeroverlast uit de bus. Een derde deel van de ondervraagden ondervindt er hinder van. Veelal werd dit euvel spontaan als een van de belangrijkste vormen van hinder genoemd.

Doordat er in de buurt veel geparkeerd wordt kunnen de bewoners hun wagen moeilijk kwijt. Vaak werd parkeeroverlast als gevolg van het casino aan de Mauritsstraat genoemd; in de omgeving aldaar ondervindt men veel overlast van de bezoekers ervan die hun voer-

tuig schots en scheef, op stoep of straat parkeren. Eveneens ondervindt een groot deel van het onderzochte gebied parkeeroverlast van bezoekers aan het PSV-stadion (zie ook item 11). Verder wordt op bepaalde plaatsen 's avonds en in het weekeinde veel parkeer-ruimte gebruikt door cafébezoekers. Tenslotte wordt de Technische School soms genoemd als bron van parkeeroverlast.

Overigens is het niet alleen maar de auto de kwaaië pier, ook de fiets is een enkele keer als boosdoener genoemd.

Over het geheel genomen ligt de parkeerhinder in de omgeving van het Wilhelminaplein hoger (45%) dan in het overige gebied (30%). Overigens is er bij het rehabilitatieplan de Bergen naar gestreefd het plein zoveel mogelijk autovrij te maken.

2. Hondepoep.

Voor velen is ook de hondepoep een bron van hinder. Maar het werd in vergelijking tot parkeeroverlast minder vaak spontaan als hinder genoemd. Hadden we ook de categorie "enigszins hinder" tot "hinder" gerekend, dan zou hondepoep een hoger hinderpercentage gescoord hebben dan parkeeroverlast.

In de omgeving van het Wilhelminaplein is hondepoep iets minder frequent (20%) genoemd dan elders in het gebied (30%).

Voor hondepoep als specifieke bron van ergernis zij verwezen naar het rapport "Hondepoep in Eindhoven" (januari 1988). De uitkomst daarvan doet vermoeden dat elders in de stad (wijk Tivoli en Heesterakker) dierlijke faecaliën meer ergernis veroorzaken dan in de Bergen-Vonderkwartier (zie noot 4).

3. Vandalisme.

Ruim 20% noemde vandalisme als een belangrijke vorm van overlast. Veelal noemde men vernieling aan de auto; verder werd ook grafitti genoemd; incidenteel noteerden we verder: ramen ingeslagen, baldadige schooljeugd, plantsoenvernieling.

Enige vergelijkbare gegevens kunnen ontleend worden aan ons onderzoek naar veel voorkomende criminaliteit in de wijken Achtse Barrier en Genderbeemd (october 1987). In dat onderzoek komt het percentage dat vandalisme noemt ongeveer hetzelfde uit als wat we hier spontaan + veel + enigszins hinder aantreffen; dezelfde elementen komen naar voren (ruim 25% auto/woning vernieling, 5%

bekladden en vernielen openbare gebouwen/groen en baldadig gedrag jeugd).

- 4. Voetgangers/fietsers worden door het verkeer in gevaar gebracht.**
Er wordt te hard gereden, voor voetgangers kan oversteken moeilijk zijn. Ook fietsers die over het trottoir rijden belagen de voetgangers.
Dit item werd in de omgeving van het Wilhelminaplein wat minder genoemd (ruim 10% hinder) dan in de rest van het gebied (20%).

5. Vervuiling.

Vervuiling is een item dat wat minder vaak spontaan als bron van overlast genoemd werd, maar toch nog door ruim 20% als "veel hinder" werd geklassificeerd. In de omgeving van het Wilhelminaplein ligt het percentage iets hoger. Specifiek werden genoemd: afval, straatvuil, portiekvervuiling, containertroep.

6. Overlast van buren of buurtbewoners.

Een item dat dikwijls direct genoemd werd toen we vroegen naar vormen van overlast betreft de buren of buurtbewoners. Meestal gaat het dan om lawaai-overlast: muziek die te hard staat, soms geruzie of het bespelen van een instrument. Dikwijls werden studenten of kamerbewoners als boosdoeners aangewezen.

Af en toe is het iets anders dan lawaai-overlast; het betreft dingen als: werkplaats, rotzooi, huisdieren, stank, boom neemt zon weg.

Rond het Wilhelminaplein ligt de overlast van buren of buurtbewoners iets lager (10%) dan elders in de wijk Bergen-Vonderkwartier (20%).

7. Verkeer blokkeert de weg.

In praktijk bleek dit altijd op parkeeroverlast neer te komen, zie daarvoor item 1.

8. Overlast van cafébezoekers.

Voor het hele gebied ligt het hinderpercentage hiervan op 10%. In de omgeving van het Wilhelminaplein liggen verschillende café's en derhalve werd het item in gebied A en B vaker (30%) als hinder genoemd. Herhaaldelijk werd met name het frequent en luidruchtig

heen en weer geloop van cafébezoekers tussen Wilhelminaplein en Kleine Berg genoemd (via de Heilige Geeststraat). Verder is het in zijn algemeenheid herrie van aangeschoten lui, kabaal na sluitingstijd, etc.

Veel minder wordt het café zelf als bron van lawaai genoemd (hinderitem 12: 5% hinder in totaal gebied, 15% rond het Wilhelminaplein); het gaat dan om de muziek, die vooral 's zomers als hinderlijk hard wordt ervaren.

9. Criminaliteit.

Criminaliteit werd door 10% van de ondervraagden als bron van hinder aangeduid; rond het Wilhelminaplein was dat wat meer: 20%. De criminaliteit komt tot uiting als: inbraak in de woning of berging, inbraak in de auto en diefstal van fietsen. Soms krijgt geëngêteerde er meer dan eens mee te maken.

Ter vergelijking: in het hierboven onder punt 3 genoemde onderzoek bleek dat in Achtse Barrier en in Genderbeemd bijna 15% respectievelijk 20% van de bewoners in een jaar tijd slachtoffer van inbraak of diefstal werd. Blijkbaar ligt criminaliteit in de hier onderzochte wat oudere buurt niet hoger dan in een nieuwbouwwijk.

10. Eenrichtings-verkeer wordt genegeerd.

Als hinderlijke verkeersovertreding werd naast foutief parkeren (bij item 1 en 7) en te hard rijden (item 4) ook het verkeerd inrijden van eenrichtings-straten genoemd. Van de ondervraagden werd het door 5% als belangrijke bron van hinder genoemd.

11. Overlast bezoekers van het PSV-stadion.

Met name is dit parkeeroverlast, zie item 1. Incidenteel werd ook de herrie van supporters genoemd.

De overlast beperkt zich niet alleen tot de straten die in de directe omgeving van het stadion liggen. Het item is over het gehele gebied de Bergen-Vonderkwartier genoemd.

De overige items 12 t/m 17 zijn door minder dan 5% als bron van hinder aangeduid. Item 12 werd al bij item 8 aangestipt. Item 13 (popconcerten) en item 17 (jazz-concerten) zullen in de volgende paragraaf over de op het Wilhelminaplein georganiseerde evenementen nog uitgebreid aan bod komen.

Item 14 (coffeeshops) scoorde alleen enigszins in de directe omgeving van de in het onderzochte gebied gelegen lokaliteiten.

Overlast van spelende kinderen of scholieren en zoiets als het lastig gevallen worden op straat is in het onderzochte gebied nauwelijks als bron van hinder te betitelen.

Het in de lijst opgenomen item "overlast rommelmarkt" tenslotte scoorde in het geheel niet als bron van hinder en is dan ook buiten tabel 1 en figuur 1 gehouden.

Enkele andere zaken, die niet als zodanig in de lijst van hinderitems onder te brengen waren, werden wel spontaan als bron van hinder genoemd. We zullen die nu de revue laten passeren (zie noot 5). Een belangrijke vorm van hinder vormt nog het **verkeerslawaaï**. In het gebied ramen we het hinderpercentage op 30%, daarmee is dit met parkeeroverlast en hondepoep een van de voornaamste grieven onder de bewoners.

Een andere vrij omvangrijke klacht die niet in de lijst van hinderitems stond was het **sluipverkeer**; we schatten dat 15% van de bewoners er hinder van ondervindt. Het gaat dan om het woon-werkverkeer dat door de Julianastraat, Hagenkampweg of Anna van Engelandstraat rijdt.

Andere vormen van hinder, die door ca. 5% van de bewoners wordt ondervonden, zijn:

- bouw- en verbouwingswerkzaamheden (b.v. Paradijslaan)
- verpaupering van de buurt (als toelichting gaf men dan dat er in de buurt steeds meer kamerbewoners komen te wonen)
- uitlaatgassen, verkeersdrukke.

Tot hier toe hebben we alle items stuk voor stuk bekeken. Tussen de items onderling is vaak een duidelijke samenhang, een aantal klachten wordt veelal in combinatie met elkaar genoemd. Bovendien waren er personen die veel items als bron van overlast noemden, anderen daarentegen zeiden juist nergens last van te hebben.

Ter afsluiting van de algemene beschrijving van ondervonden hinder in het gebied de Bergen-Vonderkwartier geven we nu daaromtrent enige gegevens.

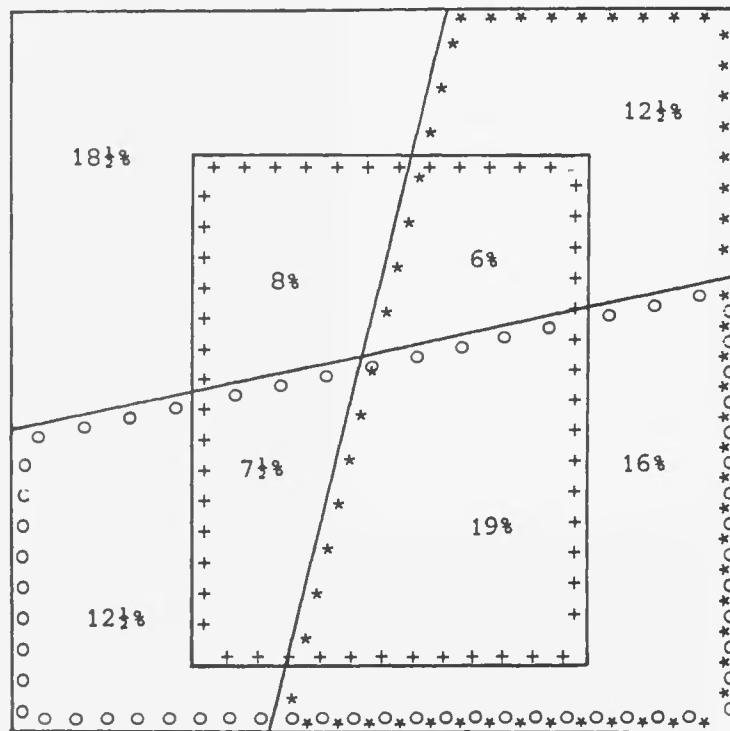
Globaal kunnen we drie componenten van hinder in de woonomgeving onderscheiden:

1 verkeer (lawaaï, parkeren, gevaar),

Fig. 3:
Componenten van hinder in de
woonomgeving

Hinder als gevolg van:

- o o o o o o verkeer
- * * * * * buurtbewoners
- + + + + + overige buurtspecifieke
 zaken

2 buurtbewoners (buren, hondpoep, vervuiling),
3 overige, iets meer buurtspecifieke zaken (vandalisme, criminaliteit, cafébezoek, PSV-stadion).

In figuur 3 is nu weergegeven hoe de bewoners ten opzichte van die drie vormen van hinder staan:

- 18½% van de bewoners zegt eigenlijk nergens veel last van te ondervinden;
- 55% (nl: 12½ + 7½ + 19 + 16 in de figuur) heeft last van verkeer, en wel 12½% alleen van verkeer, en de rest in combinatie met een van de andere 2 hindercomponenten;
- 53½% heeft overlast die door buurtbewoners veroorzaakt wordt, waarvan 12½% verder geen andersoortige hinder en de rest met nog een van de andere componenten;
- 50½% heeft last van overige meer buurtspecifieke ongerief, waarvan 6% met verder geen andersoortige klacht en de rest met een van de andere klachten;
- de groep bewoners die over hinder van alle drie genoemde componenten klaagt is 19%.

5. Specifieke uitkomsten betreffende de evenementen op het Wilhelminaplein

Tot slot het onderwerp dat de eigenlijke aanleiding tot dit onderzoek was: de evenementen die op het Wilhelminaplein worden georganiseerd. Het afgelopen jaar zijn daar de volgende evenementen gehouden: Koninginnedag (poppenkast, rommelmarkt), het Jazzfestival, twee maal een groepenpresentatie van de stichting Pop-ei (popmuziek van lokale bands), festival met Zuidamerikaanse salsa-muziek, het coverfestival (popmuziek) en een middag van activiteiten voor de studenten-intoductie.

5.1 Hinder...

Als bron van hinder zijn door de omwonenden vooral de popconcerten genoemd. Voor gebied A (bewoners Wilhelminaplein) werd een hinderpercentage van 35% gemeten, voor gebied B (de direct aangrenzende straatdelen) was dat 15%. In totaal gaat het om circa 15 personen in gebied A en 25 in gebied B (zie noot 6); voor het gebied dat de primaire zone van geluidsoverlast vormt telden we als totaal dus 40 personen/huishoudens die in hinder van de het afgelopen jaar gehouden popevenementen ondervond, dat is bijna 20% van de bewoners. Verder is ook in gebied C enige mate van hinder gemeten. Op grond van de enquêteresultaten ramen we het aantal dat er hinder ondervindt op ongeveer 25 personen, dat is 1% van het totaal aantal bewoners; deze 25 zijn geconcentreerd in het aan gebied B grenzende deel van gebied C.

In zijn algemeenheid kunnen we zeggen dat de hinder zich slechts op zeer lokaal nivo manifesteert. We zien voor de popconcerten een hinderpercentage van 35% vlak bij de bron, en daarbuiten neemt het vrij snel af. In dat opzicht is de overlast vergelijkbaar met een aantal andere vormen van overlast die we in de enquête gemeten hebben. We kunnen als kwantitatief enigszins vergelijkbare bronnen van plaatselijke overlast noemen:

het casino in de Mauritsstraat, enkele specifieke café's in de Bergen/Wilhelminaplein, coffeeshops, cafébezoekers heen en weer geloop door de H Geeststraat, bepaalde routes van sluipverkeer, specifieke bouwactiviteiten bij de Paradijslaan;

Het bezwaar tegen de popconcerten is vooral dat ze te lawaaierig zijn. Af en toe werd toegevoegd dat het te lang doorging en dat ze zich aan de afgesproken geluidsnormen moesten houden. Slechts een enkele keer werd naast geluidshinder een andersoortige grief genoemd, te weten "de achtergelaten troep", "herrie van bezoekers" en "het samenvallen met inbraak in berging".

De principale uitkomst van dit onderzoek luidt dus dat het percentage ondervonden hinder voor de directe omgeving van het plein juist onder de 20 procent (zie noten 7 en 8) ligt.

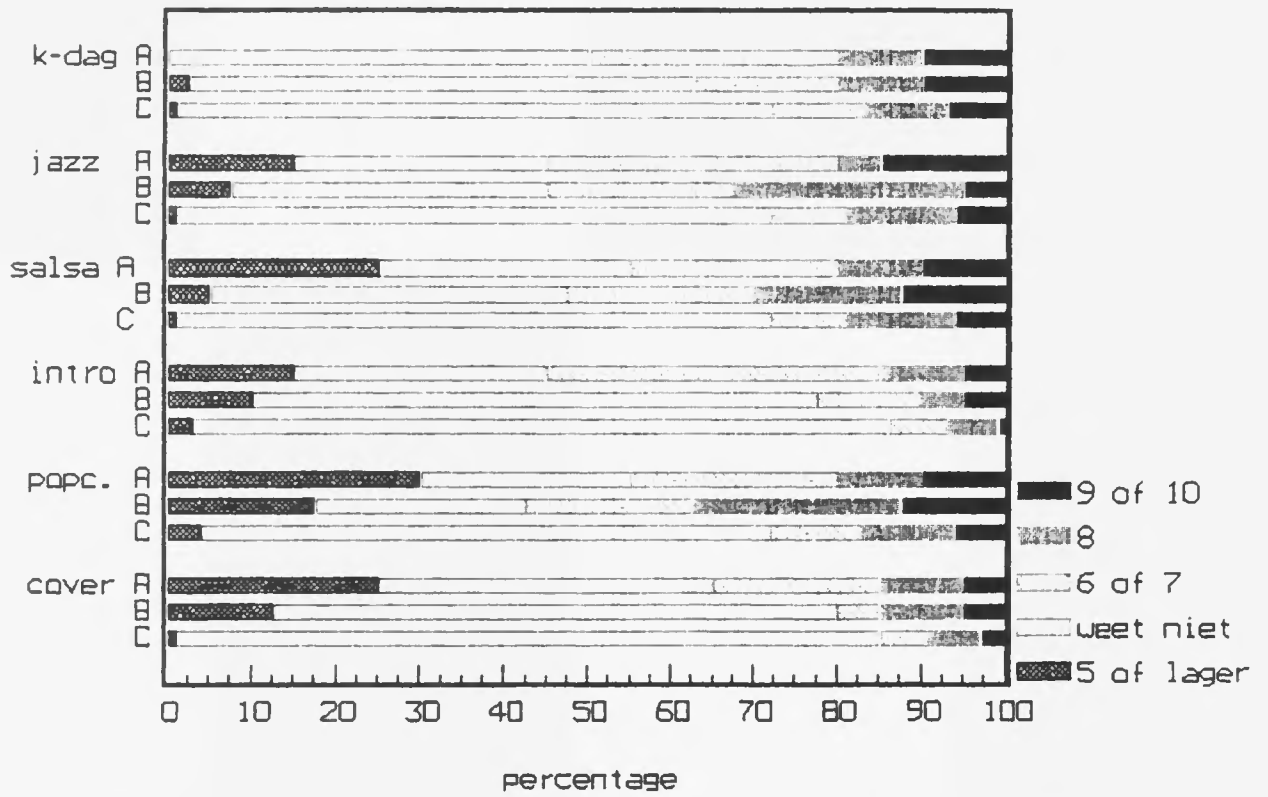
Gelet op de normering die we vooraf stelden moeten we derhalve constateren dat de hinder als gevolg van de popconcerten niet onacceptabel groot is. Het niet toestaan ervan ligt als beleidsbeslissing niet voor de hand.

Maatregelen die wel te overwegen zijn zouden zich in eerste instantie moeten toespitsen op het in toom houden van het geluidsnivo; daarnaast kan toezicht op de sluitingstijd ook nog enige onvrede onder de bewoners wegnemen.

De hinder als gevolg van evenementen anders dan de popconcerten ligt een stuk lager. In de enquête vroegen we concreet naar de hinder als gevolg van de jazzconcerten. Omdat het niet de klassieke jazz betreft, maar een meer experimentele/moderne vorm, werd het niet ondenkbaar geacht dat bewoners er bezwaar tegen aan zouden tekenen. Dat viel mee, het hinderpercentage lag in de directe omgeving van het plein op 5% van de bewoners.

Voor de andere evenementen is in de enquête niet met zoveel woorden naar de ondervonden hinder gevraagd. Wel werd naar de waardering ervoor gevraagd (vraag 3). De overige evenementen werden door geen van de ondervraagden specifiek als bron van hinder genoemd. Wel kwam het incidenteel voor dat de geënquêteerde alle evenementen tegelijk als hinderlijk kwalificeerde. Uit de hierna volgende analyse (§5.2) zullen we de conclusie trekken dat de hinder als gevolg van de salsa en studentenintro minder was dan bij de popconcerten en het coverfestival, maar wel meer dan bij de jazzdag. Tegen Koninginnedag lijkt nauwelijks iemand bezwaar te maken.

waardering per evenement
(rapportcijfer)

5.2 Waardering...

In de enquête hebben we ter afsluiting gevraagd naar een beoordeling van de het afgelopen jaar op het plein gehouden evenementen. We vroegen of men zich de evenementen nog herinnerde, en zo ja, hoe men ze vond (uitgedrukt in een rapportcijfer).

De uitslag van de beoordeling per deelgebied staat in tabel 2 in bijlage 2. De resultaten zijn samengevat in figuur 3.

Het aandeel personen dat geen oordeel had (heeft het evenement niet gezien, of herinnert zich het niet meer) wordt, begrijpelijkerwijs, groter naarmate we verder van het plein af komen. In gebied A vormt de groep weet niet/geen mening 25 à 50% van alle ondervraagden, in gebied B 30 à 70% en in gebied C 65 à 85%.

Het percentage mensen met een duidelijk positief oordeel (rapportcijfer 8 of hoger) ligt bij Koninginnedag, jazz, salsa en popmuziek ongeveer even hoog: zo'n 20% gaf een 8 of hoger als rapportcijfer. Overigens is er in dat opzicht tussen de gebieden A en C niet zoveel verschil, voor gebied B lag het percentage eerder rond de 30%. Voor het coverfestival en de introductiedag ligt de waardering iets lager: omstreeks 10% van de bewoners geeft daarvoor een cijfer 8 of hoger. Opvallend is trouwens dat, waar het percentage dat 8 of hoger gaf in gebied A, B en C niet zoveel verschilt, het percentage dat een licht positief oordeel velde (cijfer 6 of 7) per gebied duidelijker uiteen loopt: in A was dat globaal 20 à 40%, in B circa 20% en in C ligt het rond de 10%.

Het aantal negatieve beoordelingen ligt in gebied A veel hoger dan in B; voor cover-, pop- of salsafestival beoordeelde 20 tot 30% van gebied A het gebeuren met een onvoldoende, niet zelden werden er daarbij nullen of enen uitgedeeld. In gebied B kwamen pop- en coverfestival het slechtst uit de bus met circa 15% onvoldoendes. In gebied C kwam een beoordeling 5 of lager maar weinig voor.

Grofweg kan men stellen dat een beoordeling "onvoldoende" correspondeert met het feit dat men hinder van het desbetreffende evenement ondervond; de hier voor popconcerten gevonden 30% onvoldoendes in A, 17½% in B en 4% in C lopen ongeveer parallel met de hinderpercentages van 35%, 15% en 1%. Toch is het **niet exact** hetzelfde: er waren

ondervraagden die hinder van de popconcerten hadden ondervonden maar er geen onvoldoende voor gaven, en, omgekeerd, personen die geen hinder ondervonden maar het evenement met een onvoldoende beoordeelden. Gesteld nu dat de beoordeling met een onvoldoende in ieder geval **wel** een goede **benadering** is voor het feit dat men overlast ondervonden heeft, dan concluderen we dat na de Pop-ei concerten het coverfestival (25% hinder in A, 12½% in B), het salsafestival (25% in A, 5% in B) en de studentenintroductie (15% in A en 10% in B) voor relatief de meeste hinder zorgen. Voor de Jazzdag ligt de hinder nog lager, en tegen Koninginnedag lijkt men praktisch geen enkel bezwaar te hebben.

Voor elk deelgebied en voor elk evenement blijkt te gelden dat het aantal personen dat een negatief oordeel uitsprak kleiner is dan het aantal dat er een ruime voldoende (7 of hoger, zie noot 9) voor gaf. Zo ook voor de meest controversiële evenementen, de popconcerten: zelfs onder de bewoners van het Wilhelminaplein zelf blijkt het aantal liefhebbers groter dan het aantal personen dat de evenementen afkeurt. Of anders gezegd: onder de bewoners van het plein, van waaruit het meest frequent klachten over de lawaai-overlast komen, is het aantal klagers toch nog altijd kleiner dan het aantal voorstanders van de popconcerten.

Noten :

1. Feitelijk wordt de situatie per 1-1-1988 weergegeven; de gegevens zijn ontleend aan het statistiekbestand van de bevolkingsadministratie.
2. Voor gebied A+B komen deze cijfers uit een van adres tot adres uitgevoerde inventarisatie van de bevolkingsadministratie (peiling april 1989). Voor gebied C berust het op een schatting op basis van de stand per 1-1-1988.
3. Een huishouden is gedefinieerd op basis van het in de bevolkingsadministratie opgenomen kenmerk gezinsrelatie; in praktijk is daardoor een samenwonend stel, geregistreerd zijnde als twee alleenstaanden, als 2 huishoudens geteld. Omdat in gebied A en B overwegend alleenstaanden wonen, en erg weinig gezinnen, is daar het aantal personen ongeveer gelijk aan het aantal huishoudens.
4. In het onderzoek geeft ca. 90% van de bewoners te kennen "meer dan eens last van hondepoep" te hebben. Hier vinden we een veel lager aandeel van 50% (spontane + veel + enigszins) hinder. Het hondenbezit ligt in het gebied binnen de rondweg wel beduidend lager dan elders in de gemeente, zodat een lagere uitkomst wel verklaarbaar is; het verschil tussen 90 of 50% is echter wel erg groot. Wellicht is een deel van het verschil te verklaren als een verschil in definitie van "last" c.q. "hinder", en de daaruit voortvloeiende vraagstelling in de enquête: in ons onderzoek is de hinder nl. afgezet tegen allerlei andere vormen van hinder, wellicht dat een deel van de mensen die wel eens last van hondepoep hebben dat toch bij vergelijking met andere genoemde hinderbronnen als criminaliteit, verkeersoverlast etc., niet als hinder betitelen.
5. Feitelijk kennen we hier alleen het percentage "spontane hinder" van. Het percentage "veel hinder" is niet gemeten omdat de items nou eenmaal niet in de lijst van vraag 2 stonden. Globaal ligt de verhouding tussen de categorie spontane hinder / veel hinder bij de items 1 t/m 17 1 op 2, zodat we de totale hinder bij deze overige items op drie maal het percentage spontane hinder geraamd hebben.
6. Dit is het aantal gebaseerd op de geënquêteerde bewoners met woonduur ≥ 1 jaar; het werkelijk aantal van alle gehinderde bewoners op het moment dat een concert plaats vindt ligt wat hoger, want natuurlijk ondervindt ook een deel van de mensen die er korter wonen er last van. Van alle bewoners is ruim 1/3 deel er kortwonend; we hebben de hier genoemde aantallen van 15 in A + 25 in B + 25 in C, = totaal 65 gehinderden, opgehoogd tot een totaalraming van "maximaal 100 gehinderden", welk cijfer in de samenvatting staat.

7. We konden niet iedereen voor enquêtering bereiken, er was nl. een zekere mate van nonresponse die ervoor gezorgd heeft dat bij dit percentage enig voorbehoud geldt. In bijlage 1 wordt daar een en ander over gezegd. Op grond van de wetten van de statistiek geldt dat deze uitkomst van 20% minimaal 15 en maximaal 25% is. Toch denken we dat bij het volledig wegwerken van de nonresponse een uitkomst van meer dan 20% niet zo heel erg waarschijnlijk is. De nonresponse is immers voor een niet onaanzienlijk deel een gevolg van het feit dat we alleenstaanden die weinig op het adres aanwezig zijn niet konden enquêteren, en in die groep zouden vermoedelijk relatief minder klachten betreffende de evenementen genoteerd zijn.
8. Dat is dan 20% van alle **bewoners**, maar de uitkomst had niet anders gelegen als we de overlast als percentage van het aantal **huishoudens** of het aantal **adressen** hadden berekend; zie ook bijlage 1.
9. Deze groep is niet precies uit de tabel in de bijlage af te leiden, omdat daar de personen die 6 of 7 gaven als één groep samengevoegd hebben; maar waar we hier gaan praten over "liefhebbers" en "evenementen op prijs stellen" beperken we ons tot een waardering 7 of hoger, in tegenstelling tot eerder in de paragraaf waar het een positieve beoordeling met begrenzing rapportcijfer 6 of hoger gold.

Enquête, steekproef, respons ...

In deze bijlage geven we nadere bijzonderheden omtrent de enquête en de verwerking ervan.

De enquêtes zijn mondeling huis aan huis afgenomen. Dat we hier niet de meer gebruikelijke weg van telefonisch of schriftelijk enquêteren kozen heeft een aantal redenen:

- op deze manier krijgen we een zo zuiver mogelijk beeld van de opinie van de buurtbewoners; zouden we het schriftelijk doen dan is er altijd een vrij grote nonresponse die ofwel veel onzekerheid aan de uitkomsten toevoegt, ofwel een nadere bewerkelijke analyse vereist (waarvoor we vermoedelijk dan toch weer langs de deur zouden moeten); zouden we het telefonisch doen dan zitten we mogelijk ook met een iets grotere nonresponse (geheim nummer, geen telefoonaansluiting);
- de adressen liggen in een betrekkelijk klein gebied: in tegenstelling tot andere onderzoeken kunnen de enquêtes hier straat voor straat afgewerkt worden en ook voor het langs gaan van de eerder niet thuis getroffen personen hoeft er niet veel reistijd verloren te gaan;
- het was zaak op vrij korte termijn de resultaten beschikbaar te hebben, hetgeen met een week van intensief huis aan huis enquêteren realiseerbaar was; bovendien bereikten we op deze manier dat we de buurt als het ware met de enquête zouden "overvallen", zodat er geen ruimte werd gelaten om bewonersgroepen massaal te mobiliseren om de enquête op een bepaalde wijze te gaan beantwoorden/invullen. Dat lijkt ook inderdaad voorkomen te zijn: zoals verwacht hadden we bij de enquêtering af en toe duidelijk te maken hadden met notoire voor- of tegenstanders van de pleinevenementen, maar er bleek beslist geen sprake van een "combinevorming" om de enquêteresultaten te beïnvloeden.

De bewoners van gebied A en B moesten alle geënquêteerd worden, althans voor zover ze er ten minste één jaar woonden. Uit de bevolkingsadministratie hebben we al degenen die er ten minste één jaar als bewoner op het adres geregistreerd staan geselecteerd. De enquêtrices hebben als opdracht meegekregen deze personen allen te enquêteren, bij niet-thuis zonodig enkele keren op andere tijden of dagen nog eens te proberen.

Desalniettemin is een vrij groot aantal van de geselecteerde personen niet bereikt. Er was een groep van circa 10% die inmiddels al verhuisd bleek te zijn. Daarnaast was er een veel grotere groep van omstreeks 30% die in totaal niet bereikbaar bleek; soms was dat "vakantie" of "ziek", maar vaker, wat onder de kamerbewoners veelvuldig voorkomt, dat men weinig op het adres aanwezig is, of in praktijk elders huist. Weigering om geënquêteerd te worden kwam nauwelijks voor.

Om te corrigeren voor deze nonresponse hebben we de uitkomsten opgehoogd: gestratificeerd naar soort huishouden (gezin, alleenstaande) en gebied (A, B). Een gevolg van de nonresponse en ophoging is dat de onderzoeksuitkomsten een zekere onzekerheidsmarge inhouden. Zo is een uitkomst van 20% voor gebied A+B volgens de wetten van de statistiek met meer dan 90% zekerheid een werkelijk percentage tussen de 15 en 25%.

Voor gebied C zijn de bewoners steekproefsgewijs benaderd. Bij een kleine 200-tal, aselekt getrokken adressen is door enquêtrices aangebeld. Een klein aantal van de adressen viel af voor enquêtering omdat de bewoners er korter dan een jaar bleken te wonen. In de overige gevallen is de enquête afgenomen. De resultaten zijn opgehoogd (gestratificeerd naar soort huishouden, naar het totaalaantal met woonduur ≥ 1 jaar op grond van de bevolkingsstatistiek per 1-1-1988 in dat gebied).

In de verwerking van de uitkomsten zijn feitelijk twee verschillende ophogewichten gebruikt:

- ophoging naar totaal aantal personen,
- ophoging naar totaal aantal huishoudens.

In praktijk bleken de verschillende manieren van wegen eigenlijk nauwelijks verschillende uitkomsten te leveren. In de rapportage geven we steeds uitkomsten als percentage van het aantal personen; gepercenteerd naar huishoudens zou in de regel slechts een procentje meer of minder opgeleverd hebben.

Tot slot geven we het enquêteformulier weer. Bij vraag 2 en 3 overhandigde de enquêtrice de ondervraagde een lijst met hinderitems c.q. georganiseerde evenementen. Om te voorkomen dat een bepaalde volgorde van de genoemde items de uitkomst zou beïnvloeden was er een viertal verschillende lijsten met telkens een andere volgorde beschikbaar om afwisselend bij de verschillende enquêtes te hanteren.

adres:

naam:

woonjnr:

gebied: A/B/C

1/2/K

(Enq. legitimeert zich).

"De gemeente Eindhoven verricht momenteel een onderzoek naar de eventuele hinder en overlast die men in dit gebied als buurtbewoner zoal kan ondervinden.

Ik zou u daarover kort iets over willen vragen, de enquête zal niet meer dan een paar minuten vergen. De gegevens die u verschaft zullen absoluut vertrouwelijk en anoniem behandeld worden."

Bij weigering: reden:

Nu geen tijd: afspraak maken

1. "We onderzoeken wat voor hinder en overlast er hier in de buurt zoal optreedt. Kunt u zeggen waarvan u het afgelopen jaar zoal veel hinder heeft ondervonden?"

(Enq. noteert onderwerp, + evt. bijzonderheden -zeker bij WMplein-evenementen)

2. "Ik leg u nu een aantal onderwerpen voor die voor u het afgelopen jaar een mogelijke bron van hinder zijn geweest. Kunt u me zeggen of dat bij u (of uw huishouden) zo was?"

(Enq. overhandigt lijst met items; indien WM-plein evenement als hinder-item aangewezen wordt: vraag naar soort hinder het betrof)

(nee / iets / veel / weet niet)

(1*) - 3 - 5 - 9 (* hoeft niet telkens ingevuld te worden) lijst A/B/C/D

evt. toelichting:

PARK	
BLOK	
VOET	
EENR	
CFLW	
CFBZ	
BEWO	
VERV	
HOND	
SPEL	
VAND	
CRIM	
LAST	
COFF	
POPC	
JAZZ	
ROMM	
PSVB	

--> soort hinder:

--> soort hinder:

3. "Tenslotte willen we wat meer weten over de evenementen die af en toe op het Wilhelminaplein worden gehouden. Op de lijst staan de evenementen die het afgelopen jaar zijn gehouden. Kunt u ze zich nog herinneren, en zo ja kunt u me dan zeggen wat u er van vond. U kunt uw waardering uitdrukken door een rapportcijfer te geven."

(Enq. draait blad om en toont lijst met evenementen)

	rapport- cijfer	(herinnert fest. niet: niets invullen; herinnert wel, geen oordeel/weet niet: X invullen)
KONI	<input type="text"/>	
JAZZ	<input type="text"/>	
SALS	<input type="text"/>	
INTR	<input type="text"/>	
POPC	<input type="text"/>	
COVE	<input type="text"/>	

"Dit is het einde van de enquête. Ik dank u hartelijk voor uw medewerking."

KAART 1 MOGELIJKE HINDERBRONNEN		
A	□nee □iets □veel	CODE
hinderlijk parkeren verkeer blokkeert de weg		PARK BLOK
verkeer brengt voetgangers/fietsers in gevaar eenrichtingsverkeer houdt men zich niet aan		VOET EENR
café's maken teveel lawaai overlast van cafébezoekers		CFLW CFBZ
overlast van burenen/ buurtbewoners vervuiling straten		BEWO VERV
hondepoepe spelende kinderen		HOND SPEL
vernieling, vandalisme criminaliteit		VAND CRIM
lastig vallen op straat overlast van de coffeeshops		LAST COFF
overlast van de popconcerten op het WMplein overlast jazzevenement WMplein		POPC JAZZ
overlast rommelmarkt PSV-stadion bezoekers		ROMM PSVB

KAART 2 BEOORDELING EVENEMENTEN WILHELMINAPLEIN		
Herinnert u zich het evenement, en zo ja: geef <u>rapportcijfer</u> voor het evenement		code
april 1988	festiviteiten koninginnedag	KONI
mei 1988	jazzfestival	JAZZ
aug. 1988	zuid-amerikaans (salsa) festival	SALS
sept. 1988	activiteiten i.v.m. studentenintroductiedagen	INTR
sept/juni 1988	stichting Pop-ei groepenpresentatie (popconcerten)	POPC
aug. 1988	het cover-festival	COVE

Tabellen.

tabel 1:
Mate van hinder, per item, per deelgebied.

kolom: 1 : spontaan geuite hinder 2 : veel hinder 3 : enigszins hinder als percentage van het to- taal aantal bewoners	Gebied A (Wilhelmina- plein)			Gebied B (directe omgeving plein)			Gebied C (rest Ber- gen/Vonder- kwartier)		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
parkeeroverlast	25	35	5	12½	32½	20	15	17	9
verkeer blokkeert	30	30	10	0	15	17½	4	11	3
voetg/fietsers in gevaar	5	30	15	0	5	12½	4	19	8
eenrichtingsvk. negeren	0	5	0	0	7½	5	0	6	5
cafélawaaï	30	5	5	2½	7½	7½	1	2	0
overlast cafébezoekers	15	15	5	15	17½	7½	4	4	2
bewoners/buren	5	0	0	5	5	5	18	3	4
vervuiling	0	35	5	7½	17½	10	3	18	11
hondepoep	0	20	20	2½	17½	15	6	27	15
spelende kinderen	5	5	0	0	0	0	1	1	5
vandalisme	0	10	30	12½	12½	20	6	17	11
criminaliteit	0	15	10	10	15	7½	3	5	11
lastig vallen op straat	0	0	5	0	0	5	0	1	1
coffeeshops	0	15	0	5	10	5	0	1	1
popconcerten	10	25	10	10	5	5	1	0	0
jazzconcert	0	10	0	0	5	5	0	0	0
rommelmarkt	0	0	0	0	0	0	0	0	1
bezoekers PSV-stadion	5	5	10	2½	7½	10	3	3	14

tabel 2:
Beoordeling per evenement, per deelgebied.

kolom: 1 : rapportcijfer ≤ 5 2 : rapportcijfer 6 of 7 3 : rapp. cijfer 8 4 : rapp. cijfer 9 of 10 als percentage van het aantal bewoners per gebied	gebied A				gebied B				gebied C			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Koninginnedag	0	30	10	10	2½	17½	10	10	1	11	10	7
Jazzfestival	15	35	5	15	7½	22½	27½	5	2	13	11	7
Salsafestival	25	25	10	10	5	22½	17½	12½	1	9	13	6
Studentenintroductie	15	40	10	5	10	12½	5	5	3	7	6	1
Popfestival	30	25	10	10	17½	20	25	12½	4	11	11	6
Coverfestival	25	20	10	5	12½	5	10	5	1	6	6	3